

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě - pobočka v Olomouci rozhodl samosoudkyně Mgr. Martinou Telcovou ve věci žalobce **Ing. Akad. Arch. Jana Š.**, xxx, zastoupeného JUDr. Františkem Vyskočilem, Ph.D., advokátem se sídlem Praha 1, Voršílská 10, proti žalovanému **Statutárnímu městu Olomouc**, IČ 299308, se sídlem Olomouc, Horní náměstí 583, zastoupenému JUDr. Petrem Ritterem, advokátem se sídlem Olomouc, Riegrova 12, o **ochranu autorského práva,**

t a k t o :

I. V části, kterou se žalobce domáhal, aby žalovanému byla uložena povinnost do 30 dnů od právní moci rozsudku uvést pouliční lampy veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci do původního stavu panujícího přede dnem 13. 9. 2014, a to v souladu se smlouvou o dílo ze dne 4. 9. 1996 uzavřenou mezi žalovaným jako objednavatelem a Sdružením architektů Ing. Akad. arch. Jan Š., Ing. arch. Petr H., Ing. arch. Jaroslav H. a Akad. arch. Vít M., jako zhotovitelem, a dále se bez souhlasu autorů zdržet jakéhokoli zásahu do veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci v podobě výměny za lampy jiného typu **se žaloba zamítá.**

II. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci do 30 dnů od právní moci rozsudku částku 100.000 Kč jako zadostiučinění za způsobenou újmu.

III. Žalovaný **je povinen** do 3 dnů od právní moci rozsudku zveřejnit na dobu 60 dní po sobě jdoucích na úvodní internetové stránce www.olomouc.eu omluvu žalobci následujícího znění:

„Město Olomouc se omlouvá Ing. Akad. arch. Janu Š., spoluautorovi koncepce mobiliáře Horního náměstí v Olomouci za to, že zasáhl do jeho autorských práv tím, že nechalo bez jeho souhlasu vyměnit lampy pouličního osvětlení Horního náměstí.

Primátor města Olomouce“

IV. Žalovaný **je povinen** zaplatit žalobci na úplné náhradě nákladů řízení částku, jejíž výše bude stanovena v samostatném usnesení, ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozhodnutí k rukám JUDr. Františka Vyskočila, Ph.D., advokáta.

V. Žalovaný **je povinen** zaplatit státu, ČR na účet Krajského soudu v Ostravě, na úplné náhradě nákladů řízení částku, jejíž výše bude stanovena v samostatném usnesení, ve lhůtě 3 dnů od právní moci rozhodnutí.

Odůvodnění:

Žalobce se podanou žalobou u soudu domáhal ochrany autorských práv a to jako spoluautor autorského díla v podobě architektonického návrhu na realizaci „úpravy veřejných ploch Horního náměstí v Olomouci“, přičemž součástí díla byly veškeré výkonové fáze počínaje studií a konče autorských dozorem („dílo“). Objednatelem díla byl na základě smlouvy o dílo žalovaný, součástí díla byl i návrh celkové koncepce na osvětlení Horního náměstí pomocí pouličních lamp, které by vytvářely harmonický celek s ostatními částmi díla. V konečné fázi došlo ke kompromisnímu řešení pouličního osvětlení, jehož součástí byla instalace lamp s názvem „Thorn“. Ve finální podobě je dílo dílem architektonickým i dílem urbanistickým, bylo vytvořeno pro Statutární město Olomouc, na díle participovali i další spoluautoři, doc. Ing. akad. arch. Petr H., Ing. arch. Jaroslav H. a akad. arch. Vít M.

V době, kdy byla žaloba u soudu podána (29. 7. 2014) žalobce tvrdil, že se z několika zdrojů dozvěděl, že žalovaný má v úmyslu zasáhnout do díla a provést jeho úpravu, formou výměny stávajících lamp pouličního osvětlení, které jsou integrální součástí díla, za lampy s názvem „UrbanStar“ značky Philips. Za účelem provedení takových úprav díla a získání souhlasu k provedení výměny lamp nebyl žalobce jakkoliv kontaktován. Vzhledem k tomu, že jednáním žalovaného hrozil bezprostřední zásah do práv žalobce vyplývajících z osobnostních autorských práv dle ust. § 11 autorského zákona, podal žalobce návrh na předběžné opatření, kterým se domáhal, aby žalovanému bylo uloženo zdržet se výměny stávajících lamp pouličního osvětlení Horního náměstí v Olomouci za lampy značky Philips UrbanStar.

Žalobce poukazoval na to, že autorské dílo jako výsledek jedinečné lidské činnosti, požívá ochranu nedotknutelnosti díla, umožňující autorovi právo udělit svolení ke změně či jinému zásahu do díla, právo na užívání díla způsobem nesnižujícím jeho hodnotu a právo na autorský dohled. Právo na nedotknutelnost spočívá ve výlučném právu autora provádět na díle jakékoliv změny nebo úpravy, které zasahují do uměleckého pojetí díla, změny a úpravy může provádět jiný jen se svolením autora. Navrhovaná výměna lamp je jednoznačným zásahem do obsahové integrity díla, která není přípustná, protože instalací takových lamp by bezesporu došlo ke snížení hodnoty díla jako celku a tím k zásahu do osobnostních práv žalobce. Přestože žalobce, aby předešel hrozící škodě, vyzval žalovaného, aby se zdržel dalšího jednání, které by vedlo k výměně stávajícího osvětlení, odpovědi se mu nedostalo. Původně se žalobce domáhal toho, aby žalovanému byla uložena povinnost zdržet se, bez předchozího souhlasu autorů, výměny pouličních lamp veřejného osvětlení.

Vzhledem k tomu, že dne 13. 9. 2014 došlo k tomu, že se žalovaný nezdržel popsaného jednání a lampy vyměnil, při stejných skutkových tvrzeních změnil žalobce své žádání v konečné podobě tak, aby žalovanému byla uložena povinnost do 30-ti dnů od právní moci rozsudku uvést pouliční lampy veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci do původního stavu panujícího před dnem 13. 9. 2014 a to v souladu se smlouvou o dílo ze dne 4. 9. 1996 a dále se bez souhlasu autorů zdržet jakéhokoliv zásahu do veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci v podobě výměny za lampy jiného typu. Dále se domáhal toho, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit žalobci 100.000 Kč jako zadostiučinění za způsobenou újmu a konečně aby mu byla uložena povinnost zveřejnění omluvy v konkrétním znění.

Žalovaný navrhoval, aby žaloba byla zamítnuta, neboť ze strany města k žádnému neoprávněnému zásahu do autorského práva žalobce nedošlo, postup byl zcela v souladu s příslušnou právní úpravou. Předně žalovaný potvrdil, že dne 13. 9. 2014 byla provedena výměna stávajících svítidel Thorn za svítidla typu UrbanStar. Zpochybňoval aktivní legitimaci žalobce s tím, že autory architektonického řešení úpravy Horního náměstí Olomouci bylo Sdružení architektů a přes to, že jménem sdružení může vystupovat každý jeho člen, nesmí tak činit proti vůli ostatních, navíc toto sdružení již neexistuje. Žalovaný tvrdil, že z jeho strany k neoprávněnému zásahu do práva autorského žalobce nemohlo dojít s odvoláním na výjimky a omezení práva autora dle ustanovení § 29 odst. 1 autorského zákona. Užití díla je možné i bez sjednání licenční smlouvy či bez svolení autora, pokud jsou splněny tři kroky. První jmenovaná podmínka odkazující na zvláštní případ je dána ust. § 38d písm. b) autorského zákona, která umožňuje navrhnout a změnit v nezbytně nutné míře architektonické dílo, aniž by přitom zasáhl do autorského práva. V konkrétním případě je nepochybné, že výměnu lamp je možné podřadit pod nezbytně nutnou míru, kterou nebylo zasaženo podstatným způsobem do autorského díla. Žalovaný připomenul, že původní architektonický návrh byla svítidla typu tzv. „plácačka“ pocházející z návrhu autorů z roku 1995, toto osvětlení nebylo nikdy realizováno, bylo ministerstvem odmítnuto jako nevhodné, poté bylo nahrazeno sériově vyráběnými svítidly zn. Thorn. Veřejné osvětlení představuje část městského mobiliáře, jehož životnost je omezena, jedná se o dočasný prvek, který lze nahradit. Provedená výměna byla vynucena, stávající svítidla Thorn nevyhovovala z důvodů bezpečnostních, ekonomických i estetických. Výměna svítidel není ani v rozporu s běžným užitím díla, výměna svítidel osvětlení náměstí nezrušila, byl zachován počet svítidel a jejich

rozmístění, nové osvětlení zlepšilo intenzitu osvětlenosti na komunikacích. Konečně výměna osvětlení ani nenarušuje běžný výkon autorských práv, autoři projektu výměnou osvětlení neutrpěli žádnou ekonomickou újmu. Prvou část výroku, vztahující se k uvedení do původního stavu, považoval žalovaný za nevykonatelnou, neboť svítidla Thorn, která byla demontována, jsou v takovém technickém stavu, že jejich opětovná instalace je nemožná, neboť by došlo k ohrožení života a zdraví, navíc svítidla tohoto typu již na trhu nejsou k dispozici.

Na základě provedeného dokazování soud zjistil že dne 4. 9. 1996 byla uzavřena mezi městem Olomouc jako objednavatelem a Sdružením architektů Ing. Akad. arch. Jan Š., Ing. arch. Petr H., Ing. arch. Jaroslav H. a Akad. arch. Vít M., smlouva o dílo, jejímž předmětem byla „Úprava veřejných ploch Horního náměstí v Olomouci“ s řešením mimo jiné veřejného osvětlení. Dílo se stalo dílem architektonickým, v to počítáno i dílem urbanistickým.

Bylo zjištěno, že dne 23. 3. 2014 zaslal žalobce otevřený dopis primátorovi a radě města Olomouce ve věci výměny a doplnění stávajícího veřejného osvětlení, kterým vyjádřil své nesouhlasné stanovisko ke způsobu výměny osvětlení i k postupu, který město v souvislosti s touto akcí hodlá uplatnit. Mimo jiné upozorňoval na to, že zamýšlená výměna by zásadně poškodila architektonickou kvalitu a že by došlo k porušení autorského díla. Ve snaze předejít hrozící škodě vyzval žalobce žalovaného dalším dopisem ze dne 28. 5. 2014, aby se zdržel dalšího jednání, které by vedlo k výměně znovu se zdůrazněním toho, že jednotlivé prvky díla, tím míněno osvětlení, jsou chráněny právem na nedotknutelnost spočívající ve výlučném právu autora provádět na díle jakékoliv změny nebo úpravy, které zasahují do uměleckého pojetí díla. Za účelem poskytnutí odborného vyjádření a stanoviska k návrhu výměny a doplnění stávajícího osvětlení na Horním náměstí v Olomouci byl žalobce osloven Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Olomouci. Žalobce zaslal NPÚ s náležitým odůvodněním své nesouhlasné stanovisko dopisem ze dne 17. 3. 2014. Za účelem provedení jakýchkoliv změn týkajících se pouličního osvětlení sám žalobce aktivně navrhoval jiná, vhodná a cenově srovnatelná řešení, která by splnila nároky na osvětlení náměstí, ale současně by ctěla jedinečnost díla.

V roce 2009 Ing. Petr Ž. odborně posuzoval veřejné osvětlení Horního náměstí při porovnání osvětlovací soustavy tvořené svítidly od firmy Thorn Lighting (varianta A), s osvětlovací soustavou původně navrženou Sdružením architektů typu „plácačka“ (varianta B) se závěrem porovnání varianty B proti variantě A, že spotřeba energie zůstává zachována, zdvojnásobení celkové hladiny osvětlenosti, zvýšení osvětlenosti pěších zón o 90%, osvětlení vozovek o 175%, výrazně nižší oslnění od svítidel. K návrhu výměny a doplnění stávajícího osvětlení Horního náměstí se vyjadřoval Ing. Petr Ž. znovu 14. 3. 2014, porovnáním výsledků výpočtu varianty svítidla Thorn a Philips s tím, že nelze posoudit, zda takovou záměnou nedojde k porušení zamýšleného záměru spočívajícího ve zlepšení průměrných hodnot osvětlenosti. Z protokolu o měření umělého osvětlení č. 274/2015 ze dne 3. 6. 2015, vypracovaného Ing. Tomášem S. – METROLUX, pro účely kolaudace po provedené rekonstrukci osvětlení vyplynulo, že hodnoty osvětlenosti a rovnoměrnosti vypočtené z naměřených hodnot nevyhovují požadavkům normy ČSN EN 13201-2.

Z vyjádření Technických služeb města Olomouce a. s. ze dne 18. 3. 2014 ke stavu veřejného osvětlení na Horním náměstí v Olomouci soud zjistil, že byla provedena demontáž

stožárů v počtu 4 ks z důvodu narušení statiky spodní části stožárů vlivem klimatických podmínek a pojistných událostí (havárie). V současné době tyto stožáry nelze nahradit z důvodů ukončení výroby, což bylo potvrzeno firmou Thorn Lighting CS s. r. o. U zemních svítidel dochází k poškození běžným provozem na Horním náměstí, takže v případě částečné rekonstrukce veřejného osvětlení těchto prostor doporučují vyměnit i tato svítidla.

Z výpovědi svědka Ing. arch. Petra D. soud zjistil, že zhruba po dobu 2 – 3 let zná žalobce, se kterým je v kontaktu. Byl osobně 3. 9. 2014 na náměstí v Olomouci, kde před galerií Caesar ležela na zemi lampa značky Thorn, svědek již v tu dobu věděl o zájmu primátora vyměnit lampy na náměstí v Olomouci z důvodu jejich poškození. Sám pořídil fotodokumentaci spodní části lampy, která mu zkorodovaná nepřípadla, byla pouze zašpiněná od bahna a sám dospěl k závěru, že výměna není nutná. U paty lampy stáli pracovníci, kteří prováděli rozvody na již nově vybetonované patce. Přestože ho pracovníci ubezpečili o tom, že provádějí údržbové práce, sám nabyl dojmu, podle toho, co v zemi viděl, že se jednalo již o přípravu výměny lamp. Lampu vyfotil a zaslal žalobci. Až v září byl přítomen osobně výměnám lamp, protože věděl, že bylo soudem vydáno předběžné opatření, kterým bylo zakázáno lampy měnit, zavolal na místo policii ČR a vyzval mistra, aby tyto práce přerušil. Na místo přijela policie, dostavil se i primátor M., který mu vysvětlil, že předběžné opatření zaniklo a proto dochází k výměně lamp.

Z výpovědi svědka Ing. Vladimíra M., vedoucího odboru investic Magistrátu města Olomouce, že je vedoucím odboru a byl přítomen jednání ohledně výměny lamp na Horním náměstí v Olomouci. V březnu 2014 Technické služby demontovaly z celkového počtu 33 ks lamp 4 světla z důvodu špatného technického stavu, o kterém daly písemnou zprávu správci majetku města. Tato byla předložena Radě města, která uložila úkoly k tomu, aby došlo k výměně osvětlení, neboť dosavadní bylo nejenom po stránce technického stavu nevyhovující, ale projevovalo i nedostatky v intenzitě osvětlení. Vedla se dlouhá jednání a to i za účasti primátora, tehdy pana N. a pana architekta Š., se kterým jednal i svědek sám, a nabyl dojmu, že se žalobce snaží prosadit změnu osvětlení na tzv. plácačky, které měly být typem osvětlení dle úplně původního návrhu. Z jeho pohledu měl zájem žalobce navrátit osvětlení k původnímu návrhu, tj. zcela originálnímu osvětlení náměstí, při dalším jednání dokonce uváděl hodnoty osvětlení právě těmito lampami. Postupně se stav lamp stále zhoršoval, sám svědek zjistil u jedné výkyv 60 cm a bylo tedy nutno z důvodu bezpečnosti obyvatel města okamžitě světla vyměnit, když dosavadní komunikace byla oboustranně neúspěšná. Rada města Olomouce a technici hledali typ osvětlení z katalogů a zejména primátor, již pan M., tlačil a měl zájem, aby se světla vyměnila co nejrychleji s podmínkou, přiblížit se typově ke stávajícímu osvětlení. Byla vybrána svítidla splňující podmínky jak osvětlení, tak bylo přesně zachováno i jejich původní umístění, dokonce byly i vyšší o 70 – 80 cm (v takovéto výšce měla být původní svítidla Thorn), jednalo se o výběr takového svítidla, který by zejména narušoval architektonický ráz.

Po demontáži 4 svítidel Technickými službami zůstalo 19 světél, které byly zešrotovány, protože se nedaly upotřebit ani na náhradní díly, svědek neví, na čí pokyn byly zešrotovány, 10 si jich ponechaly Technické služby jako náhradní díly, zejména pro vrchní část svítidel, která jsou podobně osazena na jiných místech města, např. v Černovíře. Svědek nebyl schopen se vyjádřit k ceně, za kterou byly svítidla značky UrbanStar pořízeny, myslí, že přes 1.000.000 Kč a nedokázal se vyjádřit k tomu, kolik stála technická výměna a osazení

novým osvětlením. Svědek si myslí, že to byl on, kdo sdělil žalobci, jaký byl nový výběr osvětlení, v tomto okamžiku přestali s žalobcem komunikovat, neboť svědek si stál za svým, tj. výběrem současného osvětlení a žalobce trval na plácačkách. Přímo na místě byly prováděny zkoušky osvětlení a již pohledem bylo vidět, že nynější lampy vydávají větší světlo, než předchozí, což potvrdily výsledky měření. Již v době výběru předchozích lamp značky Thorn se u výrobce zajímali, zda jde o typovou výrobu, bylo jim sděleno, že jedná o výběrové svítidlo, jehož výroba pokračovat nebude, proto objednávali 4 náhradní kusy. Konkrétní pokyn k výrobě světel 13. 4. 2014 dal svědek po konzultaci s primátorem a právní kanceláří. Výrobce svítidel Thorn se neptali, zda jsou schopni dodat nebo vyrobit náhradní díly tak, aby se světla zn. Thorn dala opravit.

Soud zjistil, že Magistrát města Olomouce, odbor stavební, oddělení památkové péče ve věci výměny stávajícího veřejného osvětlení, vydal dne 2. 6. 2014 závazné stanovisko o tom, že realizace stavebního záměru výměny stávajícího veřejného osvětlení je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná. V rámci procesního postupu před vydáním závazného stanoviska si orgán státní památkové péče vyžádal písemné vyjádření Národního památkového ústavu, který dne 20. 3. 2014 zaslal vyjádření se závěrem, že při realizaci navrhovaných prací budou negativně dotčeny zájmy státní památkové péče a zaujal stanovisko z pohledu projednávané věci za podstatné v tom, že na Horním náměstí v Olomouci v poslední době vznikly nové, kulturně historické hodnoty, které objektivně představuje autorské řešení obnovy Horního náměstí v Olomouci architektů již uvedeného Sdružení, o čemž svědčí četná ocenění autorů. Míněný návrh výměny neodpovídá současnému stavu poznání kulturně historických hodnot památkově chráněného statku a výměna stávajících lamp veřejného osvětlení by zásadně poškodila architektonickou kvalitu realizovaných úprav. Orgán státní památkové péče se s názorem NPÚ, že autorské řešení obnovy Horního náměstí v Olomouci architektů Sdružení z roku 1995, pokud se týká realizace veřejného osvětlení neztotožnil s argumentací, že v roce 1995 byla vypsána veřejná architektonická soutěž. Za vítězný byl považován návrh absolventů architektury později založené Společnosti. V roce 2000 byl na náměstí umístěn prototyp lampy navržené v původní projektové dokumentaci označovaný pracovním názvem tzv. „plácačka“, ještě v témže roce Ministerstvo kultury ČR vydalo rozhodnutí, kterým nepovolilo realizovat navržený typ osvětlení tzv. „plácačky“ a požadovalo zhotovení historizujícího osvětlení. V roce 2001 byl v rámci změny stavby před dokončením schválen jiný typ osvětlení (katalogové svítidlo „Thorn“) a to se souhlasem uvedeného autorského kolektivu. NPÚ vyjádřil požadavek, aby aktualizaci návrhu osvětlení provedli autoři původního návrhu z roku 1995, přičemž orgán památkové péče takovýto požadavek vyhodnotil jako neoprávněný a neopodstatněný, neboť orgán památkové péče nemá relevantní právní nástroj k tomu, aby žadateli uložil takovouto povinnost. K poukazu Národního památkového úřadu na možnost takovouto výměnou poškození autorských práv nemá orgán památkové péče zmocnění se k otázkám autorského práva vyjadřovat.

Z jednotlivých důkazů v řízení provedených má soud za prokázáno, že dne 4. 9. 1996 byla uzavřena mezi městem Olomouc jako objednavatelem a Sdružením architektů Ing. Akad. arch. Jan Š., Ing. arch. Petr H., Ing. arch. Jaroslav H. a Akad. arch. Vít M., smlouva o dílo, jejímž předmětem byla „Úprava veřejných ploch Horního náměstí v Olomouci“ s řešením mimo jiné veřejného osvětlení. Dílo se stalo dílem architektonickým, v to počítáno i dílem urbanistickým. Žalobce se dozvěděl o záměru žalovaného zasáhnout do díla a provést jeho

úpravu a to formou výměny stávajících lamp pouličního osvětlení, které jsou integrální součástí díla, za lampy s názvem UrbanStar značky Philips.

Dne 23. 3. 2014 zaslal žalobce otevřený dopis primátorovi a Radě města Olomouce ve věci výměny a doplnění stávajícího veřejného osvětlení, kterým vyjádřil své nesouhlasné stanovisko ke způsobu výměny osvětlení i k postupu, který město v souvislosti s touto akcí hodlá uplatnit. Mimo jiné upozorňoval na to, že zamýšlená výměna by zásadně poškodila architektonickou kvalitu a že by došlo k porušení autorského díla. Ve snaze předejít hrozící škodě vyzval žalobce žalovaného dalším dopisem ze dne 28. 5. 2014, aby se zdržel dalšího jednání, které by vedlo k výměně znovu se zdůrazněním toho, že jednotlivé prvky díla, tím míněno osvětlení, jsou chráněny právem na nedotknutelnost spočívající ve výlučném právu autora provádět na díle jakékoliv změny nebo úpravy, které zasahují do uměleckého pojetí díla. Za účelem poskytnutí odborného vyjádření a stanoviska k návrhu výměny a doplnění stávajícího osvětlení na Horním náměstí v Olomouci byl žalobce osloven Národním památkovým ústavem, územním odborným pracovištěm v Olomouci. Žalobce zaslal NPÚ s náležitým odůvodněním své nesouhlasné stanovisko dopisem ze dne 17. 3. 2014. Za účelem provedení jakýchkoliv změn týkajících se pouličního osvětlení sám žalobce aktivně navrhoval jiná, vhodná a cenově srovnatelná řešení, která by splnila nároky na osvětlení náměstí, ale současně by ctila jedinečnost díla.

V souladu s projektovou dokumentací byly na Horním náměstí v Olomouci postaveny v roce 2001 celkem 33 kusy sloupů svítidel Thorn. 4 kusy svítidel byly demontovány v průběhu měsíce března 2014 z důvodu narušení statiky spodní části stožárů vlivem klimatických podmínek a pojistných událostí, jak plyne z vyjádření ke stavu veřejného osvětlení na Horním náměstí v Olomouci ze zprávy Technických služeb města Olomouce, a. s. ze dne 18. 3. 2014. V současné době dle tohoto vyjádření nelze demontované stožáry nahradit z důvodu ukončení výroby (potvrzeno firmou Thorn Lights CS s. r. o.). U ostatních zemních svítidel dochází k poškození běžným provozem na Horním náměstí, a proto bylo doporučeno vyměnit i ostatní svítidla. Po demontáži zbylých svítidel v září 2014 bylo 10 kusů částečně zachovalých sloupů ponecháno jako náhradní díly, zejména pro vrchní část svítidel, která jsou podobně osazená na jiných místech města, např. v Černovíře. Zbylých 19 kusů svítidel bylo zešrotováno, protože se nedalo upotřebit ani na náhradní díly. Na základě dopisu Technických služeb města Olomouce Rada města uložila úkoly, které měly vést k výměně osvětlení, neboť dosavadní osvětlení bylo nejenom po stránce technického stavu nevyhovující, ale údajně projevovalo i nedostatky v intenzitě osvětlení. Vedla se dlouhá jednání, již v roce 2009 Ing. Petr Ž. odborně posuzoval veřejné osvětlení Horního náměstí při porovnání osvětlovací soustavy tvořené svítidly od firmy Thorn Lighting (varianta A), s osvětlovací soustavou původně navrženou Sdružením architektů typu „plácačka“ (varianta B) se závěrem porovnání varianty B proti variantě A, že spotřeba energie zůstává zachována, zdvojnásobení celkové hladiny osvětlenosti, zvýšení osvětlenosti pěších zón o 90 %, osvětlení vozovek o 175 %, výrazně nižší oslnění od svítidel. K návrhu výměny a doplnění stávajícího osvětlení Horního náměstí se vyjadřoval Ing. Petr Ž. znovu 14. 3. 2014, porovnáním výsledků výpočtu varianty svítidla Thorn a Philips s tím, že nelze posoudit, zda takovou záměnou nedojde k porušení zamýšleného záměru spočívajícího ve zlepšení průměrných hodnot osvětleností. Z protokolu o měření umělého osvětlení č. 274/2015 ze dne 3. 6. 2015, vypracovaného Ing. Tomášem S. – METROLUX, pro účely kolaudace po

provedené rekonstrukci osvětlení vyplynulo, že hodnoty osvětlenosti a rovnoměrnosti vypočtené z naměřených hodnot nevyhovují požadavkům normy ČSN EN 13201-2.

Dále bylo vyžádáno městem Olomouc i stanovisko Magistrátu města Olomouce, odboru stavebního, oddělení památkové péče ve věci výměny stávajícího veřejného osvětlení, které vydalo dne 2. 6. 2014 závazné stanovisko o tom, že realizace stavebního záměru výměny stávajícího veřejného osvětlení je z hlediska zájmů státní památkové péče přípustná. V rámci procesního postupu před vydáním závazného stanoviska si orgán státní památkové péče vyžádal písemné vyjádření Národního památkového ústavu, který dne 20. 3. 2014 zaslal vyjádření se závěrem, že při realizaci navrhovaných prací budou negativně dotčeny zájmy státní památkové péče a zaujal stanovisko z pohledu projednávané věci za podstatné v tom, že na Horním náměstí v Olomouci v poslední době vznikly nové, kulturně historické hodnoty, které objektivně představuje autorské řešení obnovy Horního náměstí v Olomouci architektů již uvedeného Sdružení, o čemž svědčí četná ocenění autorů. Míněný návrh výměny neodpovídá současnému stavu poznání kulturně historických hodnot památkově chráněného statku a výměna stávajících lamp veřejného osvětlení by zásadně poškodila architektonickou kvalitu realizovaných úprav. Orgán státní památkové péče se s názorem NPÚ, že autorské řešení obnovy Horního náměstí v Olomouci architektů Sdružení z roku 1995, pokud se týká realizace veřejného osvětlení neztotožnil s argumentací, že v roce 1995 byla vypsána veřejná architektonická soutěž. Za vítězný byl považován návrh absolventů architektury později založené Společnosti. V roce 2000 byl na náměstí umístěn prototyp lampy navržené v původní projektové dokumentaci označovaný pracovním názvem tzv. „plácačka“, ještě v téže roce Ministerstvo kultury ČR vydalo rozhodnutí, kterým nepovolilo realizovat navržený typ osvětlení tzv. „plácačky“ a požadovalo zhotovení historizujícího osvětlení. V roce 2001 byl v rámci změny stavby před dokončením schválen jiný typ osvětlení (katalogové svítidlo „Thorn“) a to se souhlasem uvedeného autorského kolektivu. NPÚ vyjádřil požadavek, aby aktualizaci návrhu osvětlení provedli autoři původního návrhu z roku 1995, přičemž orgán památkové péče takovýto požadavek vyhodnotil jako neoprávněný a neopodstatněný, neboť orgán památkové péče nemá relevantní právní nástroj k tomu, aby žadateli uložil takovouto povinnost. K poukazu Národního památkového úřadu na možnost takovouto výměnou poškození autorských práv nemá orgán památkové péče zmocnění se k otázkám autorského práva vyjadřovat.

Dne 13. 9. 2014 došlo k výměně stávajícího osvětlení lampami Thorn za lampy Philips UrbanStar, žalobce při tvrzení, že touto výměnou došlo k zásahu do jeho autorských práv se po žalovaném domáhá, aby žalovanému byla uložena povinnost do 30-ti dnů od právní moci rozsudku uvést pouliční lampy veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci do původního stavu panujícího před dnem 13. 9. 2014 a to v souladu se smlouvou o dílo ze dne 4. 9. 1996 a dále se bez souhlasu autorů zdržet jakéhokoliv zásahu do veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci v podobě výměny za lampy jiného typu. Dále se domáhal toho, aby žalovanému byla uložena povinnost zaplatit žalobci 100.000 Kč jako zadostiučinění za způsobenou újmu a konečně aby mu byla uložena povinnost zveřejnění omluvy v konkrétním znění.

Přestože se žalovaný k nárokům žalovaného stavěl zamítavě, s odkazem na jeho již podrobně prezentované vyjádření, nezpochybňoval, že by v konkrétním případě nešlo o autorská práva, která dle jeho obrany výměnou lamp veřejného osvětlení dotčena nebyla.

K odbornému posouzení při řešení otázky, zda došlo k narušení autorských práv, soud do řízení přibral znalce ak. arch. Jana Sapáka, z oboru projektování, odvětví projektování a specializací posuzování autorství projektů architektonických děl a ve věci nařídil vypracování znaleckého posudku s odpovědí na otázku, zda výměnou původních lamp La Ligne Villette firmy Thorn za lampy Philips UrbanStar na Horním náměstí v Olomouci, došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla, jeho integrity a tím ke snížení jeho hodnoty. Znalec odpověděl, že takovouto výměnou došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla, protože volba konkrétního typu osvětlovacího tělesa veřejného osvětlení je předmětem koncepce návrhu a strategie, kterou činí autor. V tomto případě lze přisvědčit i tomu, že došlo ke snížení hodnoty jeho díla.

U jednání závěry znaleckého posudku potvrdil, a zdůraznil, že pokud součástí díla, které bylo na Horním náměstí v Olomouci provedeno, byl návrh osvětlení, pak nelze volbu osvětlení přetransformovat v pouhý technický úkon, který je vyloučen. Nejde o pouhý design lampy, ale o jeho účinnost, tj. osvětlení a svítivost. Z celého procesu je zřejmé, že autoři při tvorbě díla se způsobem osvětlení podrobně zabývali, volili vhodný typ svítidla, je zřejmé, že původně vybraný typ tzv. „plácačka“ byl drahým osvětlením belgické značky, což bylo pro investora neúnosné, proto se řešení našlo v typu svítidla Thorn. Na druhé straně je pravdou, že na žalovaného s ohledem na životnost lamp byl nátlak k provedení změna, nicméně s autorem, jak zjistil znalec, nebylo žádným způsobem jednáno.

Znalec současně odstranil nedostatky znaleckého posudku, ke kterým se vyjadřoval žalovaný se zpochybněním jeho objektivitu. Uvedl, že pokud ve znaleckém posudku upozornil na prvotní telefonický kontakt žalobce s jeho osobou, tak ten se skutečně odehrál a to před podáním žaloby, kdy se jednalo o úplně obecné dotazy k jeho znalecké činnosti, za jak dlouho je schopen vypracovat znalecký posudek, který si chtěl nechat žalobce vypracovat pro svou potřebu ještě před podáním žaloby, v tu dobu znalec neměl o věci žádné povědomí, nemohl nic konkrétního k věci uvádět, pouze v tu dobu upozornil žalobce, že s ohledem na svůj zdravotní stav, uvažuje o útlumu, ne-li skončení znalecké činnosti. Znalec připustil, že v rekapitulaci procesních okolností jsou písařské chyby, nicméně je nutno odlišit tyto chyby a podstatu věci. K písařským chybám došlo z toho důvodu, že přenášel z předchozí osnovy ZP údaje do tohoto posudku a došlo ke zmiňovaným chybám. Dále znalec uvedl, že fakticky byl znalecký posudek vypracován až dne 23. 1. 2016, kdy uskutečnil druhou návštěvu místa samého, aby viděl osvětlení v denních podmínkách, když předchozí šetření se odehrávalo při osvětlení náměstí a navíc zem byla pokrytá sněhem, a proto měl za to, že bude vhodné, aby se na toto místo vrátil. Zapomenul opravit již datum vypracovaného posudku z 21. 1. 2016 na 23. 1. 2016.

Dle ust. § 2 odst. 1 autorského zákona předmětem práva autorského je dílo literární a jiné dílo umělecké a dílo vědecké, které je jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora a je vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě včetně podoby elektronické, trvale nebo dočasně, bez ohledu na jeho rozsah, účel nebo význam (dále jen "dílo"). Dílem je zejména dílo slovesné vyjádřené řečí nebo písmem, dílo hudební, dílo dramatické a dílo hudebně dramatické, dílo choreografické a dílo pantomimické, dílo fotografické a dílo vyjádřené postupem podobným fotografii, dílo audiovizuální, jako je dílo kinematografické, dílo

výtvarné, jako je dílo malířské, grafické a sochařské, dílo architektonické včetně díla urbanistického, dílo užitého umění a dílo kartografické.

Dle ust. § 8 odst. 4 autorského zákona o nakládání s dílem spoluautorů rozhodují spoluautoři jednomyslně. Brání-li jednotlivý autor bez vážného důvodu nakládání s dílem spoluautorů, mohou se ostatní spoluautoři domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle soudem. Domáhat se ochrany práva autorského k dílu spoluautorů před ohrožením nebo porušením může i jednotlivý spoluautor samostatně.

Dle ust. § 11 odst. 3 autorského zákona autor má právo na nedotknutelnost svého díla, zejména právo udělit svolení k jakékoli změně nebo jinému zásahu do svého díla, nestanoví-li tento zákon jinak. Je-li dílo užíváno jinou osobou, nesmí se tak dít způsobem snižujícím hodnotu díla. Autor má právo na dohled nad plněním této povinnosti jinou osobou (autorský dohled), nevyplývá-li z povahy díla nebo jeho užití jinak, anebo nelze-li po uživateli spravedlivě požadovat, aby autorovi výkon práva na autorský dohled umožnil.

Dle ust. § 40 odst. 1 autorského zákona autor, do jehož práva bylo neoprávněně zasazeno nebo jehož právu hrozí neoprávněný zásah, může se domáhat zejména:

b) zákazu ohrožení svého práva, včetně hrozícího opakování, nebo neoprávněného zásahu do svého práva, zejména zákazu neoprávněné výroby, neoprávněného obchodního odbytu, neoprávněného dovozu nebo vývozu originálu nebo rozmnoženiny či napodobeniny díla, neoprávněného sdělování díla veřejnosti, jakož i neoprávněné propagace, včetně inzerce a jiné reklamy,

e) poskytnutí přiměřeného zadostiučinění za způsobenou nemajetkovou újmu, zejména:

1. omluvou,

2. zadostiučiněním v penězích, pokud by se přiznání jiného zadostiučinění nejevilo postačujícím; výši peněžitého zadostiučinění určí soud, který přihlédne zejména k závažnosti vzniklé újmy a k okolnostem, za nichž k zásahu do práva došlo; tím není vyloučena dohoda o narovnání.

Dle ust. § 29 odst. 1 autorského zákona výjimky a omezení práva autorského lze uplatnit pouze ve zvláštních případech stanovených v tomto zákoně a pouze tehdy, pokud takové užití díla není v rozporu s běžným způsobem užití díla a ani jím nejsou nepřiměřeně dotčeny oprávněné zájmy autora.

Dle ust. § 38d písm. b) autorského zákona do práva autorského nezasahuje ten, kdo navrhne nebo provede změnu dokončené stavby, která je vyjádřením architektonického díla, v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty díla; je-li to opodstatněné významem architektonického díla a lze-li to na něm spravedlivě požadovat, je povinen předem uvědomit o svém úmyslu autora a na vyžádání mu poskytnout dokumentaci stavby včetně vyobrazení, vystihující stav před provedením změn.

Mezi základní práva autora díla patří právo na nedotknutelnost díla a právo udělit souhlas k nakládání s dílem a v případě neoprávněného zásahu do autorských práv také právo na přiměřené zadostiučinění. Zásada nedotknutelnosti díla znamená, že nikdo nesmí bez souhlasu autora dílo užívat nebo je dokonce měnit.

Zákonným předpokladem pro vznik práva na přiměřené zadostiučinění je:

- neoprávněný zásah do autorských práv,
- vznik nemajetkové újmy u autora díla a
- příčinná souvislost mezi neoprávněným zásahem a vzniklou nemajetkovou újmou.

Po právní stránce soud uzavírá, že v předmětném řízení bylo prokázáno, že autorská práva byla porušena, výměnou původních lamp La Ligne Villette firmy Thorn za lampy Philips UrbanStar na Horním náměstí v Olomouci, došlo k zásahu do uměleckého pojetí díla a tím i ke snížení jeho hodnoty. K takovému závěru soud dospívá za podpory závěrů odborného posouzení znaleckého posudku.

V první řadě se soud zabýval otázkou aktivní legitimace žalobce ve sporu, která byla žalovaným zpochybňována s tím, že autory architektonického řešení úpravy Horního náměstí Olomouci bylo dle smlouvy o dílo Sdružení architektů a přes to, že jménem sdružení může vystupovat každý jeho člen, nesmí tak činit proti vůli ostatních, navíc toto sdružení již neexistuje a pakliže zaniklo, musí být právním dokumentem vyřešeno, kdo a jaká práva a povinnosti ze zaniklého sdružení převzal. Předmětem sporu je ochrana porušení autorských práv, bez ohledu na to, zda se jednalo o dílo, které vytvořili spoluautoři Sdružení, které již zaniklo a nějakým způsobem bylo vypořádáno, zákon v ust. § 8 odst. 4 definuje, že v případě spoluautorství se ochrany autorského práva může před ohrožením nebo porušením domáhat i jednotlivý spoluautor samostatně.

Nemůže obstát obrana žalovaného dovolávající se tzv. zákonné licence dle ust. § 38d, písm. b) autorského zákona, který umožňuje za určitých podmínek provést změnu dokončené stavby, která je vyjádřením architektonického díla. Tak se může stát pouze v míře nezbytně nutné a při zachování hodnoty díla. Pokud v konkrétním případě výměnou osvětlení došlo ke snížení hodnoty díla, jak konstatoval znalec, nelze přisvědčit žalovanému, že hodnota díla tím, že lampy byly sice vyměněny, ale zůstal respektován počet kusů svítidel dle původního projektu i s totožným místem jejich osazení, že hodnota autorského díla byla zachována. Volba konkrétního typu osvětlovacího tělesa veřejného osvětlení byla předmětem koncepce návrhu a strategie, kterou autoři vložili do svého díla a proto jakákoliv změna měla být s autorem projednána.

Zásah omezující autorská práva je nutné vždy podrobit tzv. tříkrokovému testu dle ust. § 29 odst. 1 autorského zákona, tj. výjimky z tohoto zákona lze uplatnit pouze ve zvláštních případech, užití díla nesmí být v rozporu s běžným užitím díla a současně nejsou dotčeny oprávněné zájmy autora. Pokud žalovaný tvrdil, že i při tomto testu byl jeho postup souladný se zákonem a nebylo zasazeno do práv autora, takové tvrzení soud nesdílí. I kdyby byla výměna lamp osvětlení vynucena z důvodu špatného technického stavu, nic nebránilo tomu, aby žalovaný s autorem díla, který ho notabene opakovaně oslovil, jednal a neprovedl změny takového rázu bez jeho souhlasu a aniž by ho před tím jakkoliv uvědomil. Důvody

bezpečnostní, nízké svítivosti a ekonomické nemohou prolomit ochranu duševního vlastnictví, požívající absolutní ochrany.

Žalobce se v první řadě domáhal práva na odstranění následku neoprávněného zásahu do autorského práva a to způsobem, aby původce neoprávněného zásahu (žalovaný) pozitivně jednal, odstranil zdroj závadných následků, vyvolaných neoprávněným zásahem, tj. uvedl pouliční lampy veřejného osvětlení Horního náměstí v Olomouci do původního stavu panujícího před dnem 13. 9. 2014 a to v souladu se smlouvou o dílo ze dne 4. 9. 1996 a tak obnovil stav, který existoval před neoprávněným zásahem.

Soud rozhodoval za stavu, kdy následky nastalého porušení práv autora stále trvaly, i když výměnou osvětlení již zásah pominul (skončil). Obecně platí, že způsob odstranění má odpovídat obsahu, formě i rozsahu neoprávněného zásahu do chráněných hodnot s cílem obnovit stav před neoprávněným zásahem. Bylo prokázáno, že z původního počtu 33 kusů sloupů svítidel Thorn byly 4 kusy vlivem škodných událostí v průběhu let 2001 – 2014 demontovány z důvodu narušení statiky jejich základů Technickými službami města Olomouce a. s. Po demontáži zbylých svítidel v září 2014 bylo 10 kusů částečně zachovalých sloupů odvezeno Technickými službami města Olomouce a. s. pro potřeby údržby. 19 ks svítidel bylo poškozených a z tohoto důvodů určených k sešrotování, sloupy měly poškozenou statiku, měly popraskanou a ulomenou přírubu, zcela zkorodovaná a ulomená oka v místě uchycení kotevních základových šroubů. Takto staticky narušené sloupy již nebylo možné nadále bezpečně používat jako sloupy veřejného osvětlení, sloupy byly kompletně odstrojeny a bez elektrovýzbroje odvezeny do sběrných surovin, o čemž svědčí přejímka ze dne 17. 2. 2015. Svítidla na sloupech před výměnou svítidla, neboť jako zdroj byla použita běžná zářivková tělesa, která se pravidelně vyměňovala v rámci záchovné údržby. Svítidla jako taková byla na hranici životnosti, měla popraskané a vypálené kryty svítidel, přičemž výměna za nová svítidla nebyla možná, dle sdělení výrobce se tento typ svítidla ani sloupu již několik let nevyráběl a svítidlo je svým provedením a uchycením na sloup atypická. Svítidla byla ekologicky zlikvidována.

Za takového stavu považuje soud, který musí nejen respektovat právo, ale jeho výklad musí směřovat ke spravedlivému výsledku, požadavek žalobce na uvedení svítidel do původního stavu s ohledem na zjištěné okolnosti konkrétního stavu za nereálný, neboť minimálně rozsah uvedení do původního stavu by neodpovídal účelnosti a nezbytnosti nákladů vynaložených na uvedení věci do původního stavu. Žalobcem navrhovaný takový způsob odškodnění by přinesl absurdní důsledky, příčí se rozumnému uspořádání vztahů, proto byl soudem zamítnut.

Pokud se týkalo dalších nároků žalobce, při závěru soudu o tom, že došlo k porušení autorských práv a snížení hodnoty díla, bylo vyhověno jeho návrhu na zaplacení částky 100.000 Kč jako zadostiučinění za způsobenou újmu autorovi díla. Tuto částku soud shledal jako částku přiměřenou odškodnění žalobce. Soud vyhověl i v té části, v níž se domáhal po žalovaném zveřejnění omluvy, která je v doslovném znění obsahem části výroku III.

Výrok o náhradě nákladů řízení je odůvodněním ustanovením § 142 odst. 1 o. s. ř. kdy žalobce byl ve sporu zcela úspěšný, a rozsah jeho odškodnění závisel na úvaze soudu, žalovaný je povinen žalobci zaplatit na úplné náhradě nákladů částku, jejíž výše bude

specifikována až v samostatném usnesení, neboť doposud nebylo pravomocně rozhodnuto o výši odměny za znalecký posudek.

Současně soud rozhodoval o nákladech, které vznikly v souvislosti s tímto řízením podle ust. § 148 odst. 1 o. s. ř. , které stejně tak nemohly být v konečné podobě soudem určeny a to ze stejného důvodu, že doposud nebylo pravomocně rozhodnuto o výši odměny za znalecký posudek a svědečné svědka slyšeného v řízení. S ohledem na neúspěch žalovaného v tomto sporu bylo prozatím rozhodnuto o povinnosti žalovaného tyto náklady státu uhradit ve výši, která bude stanovena v samostatném usnesení.

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí je možno podat odvolání ve lhůtě 15 dnů ode dne doručení prostřednictvím zdejšího soudu k Vrchnímu soudu v Olomouci prostřednictvím zdejšího soudu.

Nesplní-li povinný, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může si oprávněný podat návrh. na výkon rozhodnutí.

V Olomouci dne 8. 4. 2016

Za správnost vyhotovení:
Ing. Petra Rýparová

Mgr. Martina Telcová v. r.
samosoudkyně